

УДК 336.5+336.7

Деревко О. С.

АНТИКРИЗОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ

Проаналізовано стан та діяльність вітчизняних державних банків в умовах кризових процесів, що тривають в економіці і фінансовій сфері України. Розглянуто заходи, які пропонуються Національним банком України та Фондом гарантування вкладів з метою "оздоровлення" державних банків. Зауважено, що питання регулювання діяльності українських державних банків у нинішніх умовах залишається актуальним; від вибору варіантів залежить стан не тільки банківської системи, а й сфери державних фінансів і фінансової системи загалом. Визначено, що для оцінки можливої потреби в операціях докапіталізації державних банківських установ слід урахувувати такі чинники: загальний стан економіки; фазу економічного циклу; політичний фактор (рівень стабільності економіки, міжнародні угоди); стан банківської системи; рівень очікувань населення. Низька ефективність використання коштів, які надаються державою для банківських установ з метою збільшення капіталу, свідчить про необхідність скорочення подібних операцій. Рекапіталізовані установи витратили значну частку коштів на виконання поточних зобов'язань, водночас державні вкладення у збільшення капіталу не привели до реального приросту вартості їхніх активів.

Ключові слова: рекапіталізація, антикризове управління, державне регулювання, націоналізовані банки.

Рис. 2. Табл. 5. Літ. 19.

Деревко Е. С.

АНТИКРИЗИСНОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ УКРАИНСКИХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ БАНКОВ

Пранализировано состояние и деятельность отечественных государственных банков в условиях кризисных процессов, продолжающихся в экономике и финансовой сфере Украины. Рассмотрены меры, предлагаемые, Национальным банком Украины и Фондом гарантирования вкладов с целью "оздоровления" государственных банков. Отмечено, что вопрос регулирования деятельности украинских государственных банков в сложившихся условиях остается актуальным; от выбора вариантов зависит состояние не только банковской системы, но и сферы государственных финансов и финансовой системы в целом. Определено, что для оценки возможной необходимости операций докапитализации государственных банковских учреждений нужно учитывать следующие факторы: общее состояние экономики; фазу экономического цикла; политический фактор (уровень стабильности экономики, международные соглашения); состояние банковской системы; уровень ожиданий населения. Низкая эффективность использования средств, предоставляемых государством для банковских учреждений с целью увеличения капитала, свидетельствует о необходимости сокращения подобных операций. Рекапитализированные банковские учреждения потратили значительную часть средств на выполнение текущих обязательств, при этом государственные вложения в увеличение капитала не привели к реальному приросту стоимости их активов.

Ключевые слова: рекапитализация, антикризисное управление, государственное регулирование, национализированные банки.

© Деревко О. С., 2015

Olena Derevko

CRISIS MANAGEMENT OF UKRAINIAN STATE-OWNED BANKS

The condition and operation of domestic state-owned banks are analyzed within crisis processes going on in the economy and financial sector of Ukraine. It is considered the measures proposed by the National Bank of Ukraine and the Deposit Insurance Fund with an aim to recover state-owned banks. It is noted that regulation of Ukrainian state-owned banks in the current environment remains relevant which influences on the state not only of the banking system but also the areas of public finance and the financial system in general. The assessment of potential need in additional capitalization of state-owned banks should consider the following factors: general state of the economy; phase of the economic cycle; political factors (level of economic stability, international agreements); the state of the banking system; level expectations. The low efficiency of the funds provided by the government for banks to increase capital, demonstrates the need for reduction of such operations. Recapitalized banking institutions have spent a significant proportion of funds to meet current obligations to customers, while government investments in the capital increase has not led to a real increase in the value of their assets.

Key words: recapitalization, crisis management, government regulation, nationalized banks.

JEL classification: G21, G28, H12.

У нашій країні тривають кризові процеси в економіці та фінансовій сфері. Напрями та механізми антикризового фінансового регулювання, у тому числі в банківській сфері, досліджуються в роботах вітчизняних вчених [1–10].

Протягом 2014 р. Національним банком України проводилося стрес-тестування банківської системи з метою визначення найуразливіших її ланок, підготовки та здійснення необхідних антикризових заходів. Як результат, у 2014 р. НБУ спільно з Фондом гарантування вкладів ліквідував більше 20 банків, що пов'язано з невиконанням ними вимог регулятора стосовно наявності 120 млн грн статутного капіталу, участю у відмиванні грошей, неплатоспроможністю тощо.

“Острівцем” відносної стабільності залишаються державні банки, але й вони мали суттєві проблеми: наприклад, Ощадбанк зазнав у 2014 р. великих втрат у Криму. На сьогодні питання регулювання діяльності державних банків в умовах, що склалися, остаточно не вирішене й залишається вкрай актуальним; від вибору варіантів залежить “здоров'я” не тільки банківської системи, а й сфери державних фінансів та фінансової системи загалом.

Погіршення в 2014 р. становища в банківському секторі поєднується з ускладненням загальної ситуації в економіці. Окупація Росією Криму, а потім і частини Донецької та Луганської областей, призвела до зменшення Україною експорту металопродукату та іншої промислової продукції, зниження обсягів валютної виручки, різкої девальвації гривні. Це спричинило панічні настрої населення, яке добре пам'ятає кризу 2008–2009 рр., і визначило негативну динаміку зміни обсягів депозитів фізичних осіб протягом грудня 2013 р. – лютого 2014 р. (рис. 1). Банки були змушені підвищувати ставки за депозитами, наприклад, середньозважена ставка за 12-місячним гривневим депозитом зросла з 18,11 % на початок січня 2014 р. до 21,04 % на початок грудня. Під-

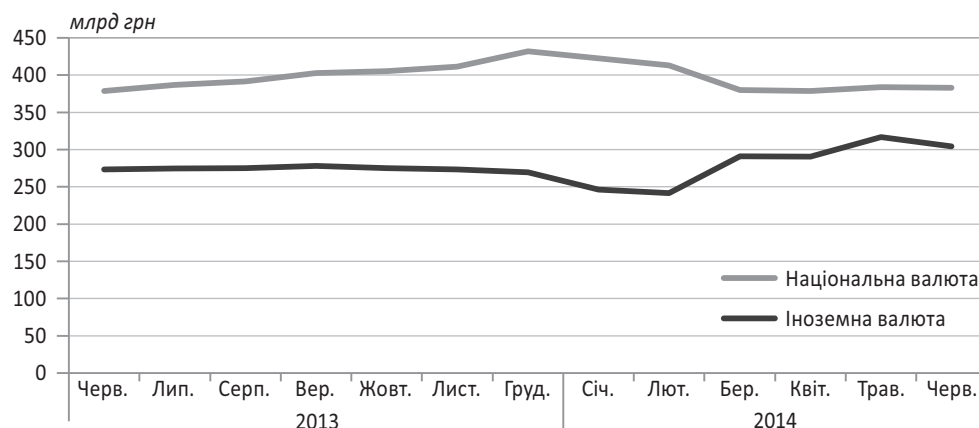

Рис. 1. Динаміка залишків на депозитних рахунках фізичних осіб

Джерело: Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.

вищилися також ставки депозитів у доларах США та євро. Як наслідок, суттєво погіршилися можливості банків щодо кредитування та інвестування.

На сьогодні під контролем держави перебувають шість банків: унітарні банки (АТ “Укрексімбанк” та АТ “Ощадбанк”), банк із контрольною часткою держави в капіталі (більше 99 %) (АТ “Український банк реконструкції та розвитку” (УБРР)), а також три банки, націоналізовані в 2009 р.: АБ “Укргазбанк”, ПАТ АКБ “Київ”, АТ “Родовід Банк”. На 1 жовтня 2014 р. на державні банки припадало 36,8 % статутного капіталу всіх банків, 15 – кредитів клієнтам та 15,5 % – коштів клієнтів. Фінансовий результат дорівнював близько 8 % фінансового результату банківської системи. Особливості входження держави в капітал банківських установ наведено в табл. 1.

Після 2009 р., у ході антикризових заходів, держава суттєво збільшила статутний капітал унітарних банків. Акціонерний капітал Ощадбанку зріс протягом 2011–2013 рр. через капіталізацію нерозподіленого прибутку внаслідок збільшення номінальної вартості акцій (у жовтні 2011 р. на 1041,9 млн грн, у червні 2012 р. на 291,73 млн грн) та емісії нових акцій з оплатою облігаціями внутрішньої державної позики спеціальної емісії (у липні 2013 р. –

Таблиця 1

Участь держави в капіталі банківських установ

Банк	Дата входження в капітал банку	Обсяг інвестицій, млн грн	Частка в статутному капіталі, %
АТ “Укрексімбанк”	3 січня 1992 р.	16 514,05	100,0
АТ “Ощадбанк”	31 грудня 1991 р.	17 229,58	100,0
АТ “УБРР”	5 травня 2003 р.	118,00	99,9945
АБ “Укргазбанк”	16 липня 2009 р.	9 299,98	92,9998
ПАТ АКБ “Київ”	10 червня 2009 р.	3 565,00	99,9369
АТ “Родовід Банк”	17 липня 2009 р.	12 358,52	99,9937
Разом	–	59 085,13	–

Складено за даними річних звітів банків на 1 липня 2014 р.

емісія акцій номіналом 1400 млн грн). В Укрексімбанку приріст статутного капіталу досягнуто шляхом капіталізації частини чистого прибутку та нерозподіленого прибутку минулих років (у грудні 2013 р. на 67,2 млн грн, у травні 2012 р. – на 33,3 млн, у 2011 р. – на 19,9 млн грн).

Щодо АБ “Укргазбанк”, ПАТ “АКБ “Київ”, АТ “Родовід Банк”, то рішення про їхню націоналізацію приймалися у зв’язку з необхідністю стабілізації банківської системи в умовах кризи 2008 р. і були надзвичайним заходом. Згідно із Законом України “Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України” від 31.10.2008 № 639-VI, держава в особі Міністерства фінансів України взяла участь у формуванні та збільшенні статутних капіталів банків шляхом обміну їх акцій на державні облигації, які підлягали обов’язковому викупу НБУ. Таким чином, відбулася додаткова капіталізація на 25,2 млрд грн. У 2009–2011 рр. обсяги участі держави в капіталі банків “Укргазбанк” та “Родовід Банк” неодноразово зростали через необхідність додаткового покриття збитків та збереження рівня капіталізації. Загальна сума вливань держави на кінець 2013 р. дорівнювала 25,3 млрд грн.

У 2008–2009 рр. з метою підтримання ліквідності банків держава щороку спрямовувала кошти на суму понад 15 млрд грн, переважно через випуск ОВДП. Ці кошти використовувалися банками для виконання зобов’язань перед клієнтами (більше 53 %) та на операції із ОВДП (близько 23 %) (рис. 2).

Зведена статистика джерел збільшення капіталу всіх державних банків свідчить, що головним із них є випуск ОВДП (91 %), і лише 6 % обсягу збільшення банківського капіталу за 2010–2013 рр. забезпечено за рахунок отриманих прибутків.

Проте банківський менеджмент націоналізованих державою банків (“Укргазбанк”, “Київ” та “Родовід Банк”) використовував державні кошти неефективно. За результатами перевірки діяльності рекапіталізованих банків Державною фінансовою інспекцією України виявлено низку порушень. Зокрема, в “Родовід Банку” після його переходу під контроль Кабінету Міністрів України було виявлено фінансові зловживання на суму близько 8 млрд грн, в “Києві” і “Укргазбанку” – на 2 млрд грн. За даними Держфінінспекції, у “Родовід Банку” зловживання здійснювалися, зокрема, за рахунок завищення оплати юридичних послуг та ставок оренди приміщень. Банк “Київ” узагалі використовувався як “відмивальна” база для переведення коштів у готівку.

Серед націоналізованих у 2008 р. банків найжиттєздатнішим був “Укргазбанк”, специфіка діяльності якого пов’язана зі значними обсягами операцій із державними підприємствами. На 31 грудня 2013 р. 52 % активів та 49 % зобов’язань цього банку зосереджувалися в операціях із державними компаніями, НБУ, державними банками та державними органами.

Оптимізація бізнесу АБ “Укргазбанк” проводилася в межах довгострокової стратегії розвитку, спираючись на державну підтримку в капіталізації. На 2014 р. перед банком було поставлено такі стратегічні цілі:

- 1) збереження банківської ліквідності для забезпечення стабільної роботи банку;
- 2) утримання ресурсної бази;

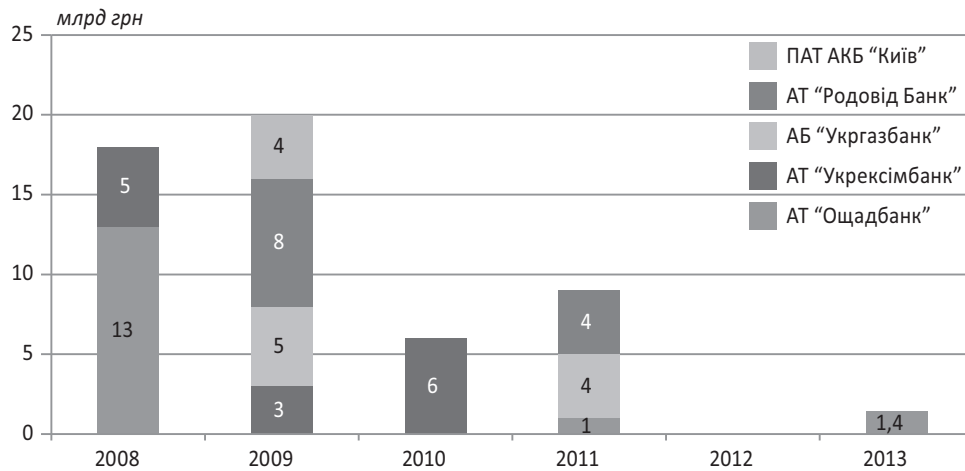

Рис. 2. Динаміка структури операцій щодо збільшення капіталу банків із часткою державної власності

Джерело: Фінансова звітність банку "Київ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.kiev.ua/about/fnansova-zvtnst>; Фінансова звітність "Родовід Банку" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rodovidbank.com/ukr/quartreports.php>; Фінансова звітність "Укргазбанку" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrgasbank.com/ukr/about/financial_parameters/quarterly_reporting; Фінансова звітність "Укрексімбанку" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eximb.com/ukr/about/report/2014>; Фінансова звітність "Ощадбанку" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oschadnybank.com/ua/about/reporting>; Фінансова звітність УБРР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ubr.com.ua/node/89>.

3) утримання загального обсягу активів банку;

4) забезпечення ефективності використання ресурсів та діяльності банку.

Досягнення таких цілей можливе завдяки розвитку корпоративної культури та підтриманню високих стандартів якості банківських послуг, упровадженню стратегії соціальної відповідальності.

У довгостроковій перспективі передбачається підвищення інвестиційної привабливості банку поряд із суттєвим зниженням частки проблемних активів. У частині поліпшення якості активів банк орієнтується на підтримання їхнього обсягу на рівні 21,5 млрд грн, зокрема кредитів клієнтам на 14,6 млрд грн. Портфель цінних паперів підтримуватиметься на рівні 5,8 млрд грн, з них ОВДП – 3,6 млрд грн. З метою зменшення проблемних активів банк прагне скоротити відповідну заборгованість на 141 млн грн, реалізувати майно, прийняте на баланс у рахунок її погашення, у сумі 480 млн грн.

Загалом банк демонструє успішне дотримання цієї стратегії, зокрема в нарощуванні процентних та комісійних доходів (табл. 2).

Банком оптимізовано низку банківських продуктів для формування оптимальної структури їх портфеля. Протягом 2012–2013 рр. запроваджено такі зміни у кредитуванні клієнтів:

- реалізовано 17 спеціалізованих програм кредитування для корпоративних клієнтів (підприємств торгівлі, зернотрейдерів, виробничих, сільськогосподарських, державних підприємств, зокрема лісового господарства);

Динаміка процентних і комісійних доходів АБ “Укргазбанк”, тис. грн

Показники	2011		2012		2013	
	План	Факт	План	Факт	План	Факт
Процентні доходи						
Корпоративний бізнес	1 130,36	1 132,48	1 029,01	1 033,26	1 313,35	1 249,95
Роздрібний бізнес	272,62	264,13	229,45	233,67	304,56	313,53
Інвестиційний бізнес	325,37	339,77	609,13	580,47	587,14	650,31
Міжбанківський бізнес	97,86	130,09	220,06	318,44	139,85	143,52
Усього	1 826,22	1 866,46	2 087,64	2 165,83	2 344,90	2 357,31
Комісійні доходи						
Операцій з банками	18,76	19,01	21,32	30,19	36,45	28,42
РКО клієнтів	96,31	98,31	105,54	103,49	126,66	139,15
Кредитне обслуговування	5,61	4,20	3,87	2,79	4,13	6,65
Операції з ЦП	0,28	0,90	1,06	0,79	0,97	1,04
Валютні операції	7,36	4,93	7,16	7,32	6,38	7,36
Позабалансові операції	1,90	0,00	0,70	0,85	2,07	1,38
Інші	1,30	1,65	2,53	0,68	1,69	4,13
Усього	131,52	128,99	142,17	146,11	178,35	188,14

Джерело: Фінансова звітність “Укргазбанку” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrgasbank.com/ukr/about/financial_parameters/quarterly_reporting.

- налагоджено роботу з близько 100 забудовниками за програмами іпотечного кредитування та соціальною програмою “Здешевлення вартості іпотечних кредитів до 3 % річних” (завдяки їй у 2012–2013 рр. надано 2625 кредитів на загальну суму 646 млн грн);
- створено окремий напрям з обслуговування клієнтів малого та середнього бізнесу (МСБ). У 2013 р. їхній кредитний портфель у гривні збільшився на 62 млн грн, або на 29 % завдяки співпраці з Німецько-українським фондом у регіонах;
- сформовано агентську систему продажу кредитних продуктів партнерів, за якою банк не несе кредитних ризиків, але отримує комісійний дохід (у 2013 р. таким чином отримано 20 млн грн).

АБ “Укргазбанк” є лідером ринку в іпотеці, посідає перше – третє місце в автокредитуванні, входить до десятки лідерів з емісії платіжних карток. У 2013 р. банк став учасником платіжної системи “УкрКарт” і наразі обслуговує 32 українських банки за картковими операціями на території України.

У післякризовий період забезпечується висока якість кредитів (табл. 3), зокрема частка прострочених кредитів корпоративного бізнесу на термін понад 90 днів, виданих після 1 червня 2011 р., становить лише 1,16 %. Частка простроченої заборгованості фізичних осіб на строк більш як 90 днів за всіма чинними програмами роздрібного кредитування, оформленими після 1 серпня 2011 р., на 1 липня 2014 р. дорівнювала 2,7 % (за кредитами, наданими до 1 серпня 2011 р., – 80 %).

Протягом останніх трьох років банком впроваджено у промислову експлуатацію систему моніторингу заставного майна, автоматичний розрахунок резерву за кредитними операціями відповідно до вимог Положення про по-

Індикативні та фактичні показники кредитної політики АБ “Укргазбанк”, %

Граничне значення	Індикативне значення	Фактичне значення
Концентрація 20 найбільших груп пов’язаних між собою осіб	55	53,61
Граничний рівень концентрації однієї галузі в кредитах СГД (виробництво та розподіл електроенергії/газу)	< 20	37,22
Граничний рівень концентрації клієнтів за формою власності (державний сектор)	< 52	49
Граничний рівень бланкових кредитів клієнтам – суб’єктам господарювання	< 3	1,99
Граничний рівень боргу кредитів I–III категорій якості позичальників у корпоративному портфелі	≥ 70	77

Д ж е р е л о: Фінансова звітність “Укргазбанку” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrgasbank.com/ukr/about/financial_parameters/quarterly_reporting.

рядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління Національного банку України 25.01.2012 № 23, нову автоматизовану систему обчислення рейтингу кредитоспроможності позичальників.

Активна позиція банку щодо залучення нових клієнтів дає можливість нарощувати клієнтську базу високими темпами. Тільки за I половину 2014 р. кількість клієнтів збільшилась на 8 %. Для аналізу якості цієї бази банк оцінює ефективність клієнтів з метою визначення їхньої дохідності, динаміки й трендів прибутковості, рівня реагування на інноваційні банківські продукти, ефективності роботи менеджерів банку з обслуговування клієнтів. Шляхом моніторингу клієнтської бази визначається кількість клієнтів, які користуються однією банківською послугою, і їм пропонують пакетні послуги. Таким чином банк стимулює використання інших продуктів та підвищує прибутковість клієнтів.

Для прийняття рішення щодо зміни процентної ставки за кредитними та депозитними операціями банк зважає на такі критерії: по-перше, рівень прибутковості конкретного клієнта з урахуванням зміненої процентної ставки повинен бути не меншим, ніж нормативне значення рівня прибутковості (2,5 %); по-друге, процентна ставка за кредитними/депозитними операціями не може бути меншою за рівень дохідності операцій, затверджений протоколом КУАП. За фактом процентні витрати зростали щороку (за три роки на 33 %), випереджаючи темпи приросту процентного доходу (на 26 %) (табл. 4). Ключовим фактором зростання процентних витрат стало збільшення строкових депозитів.

Серед ключових шляхів досягнення цілей слід відзначити використання програм лояльності до клієнтів, забезпечення високої якості обслуговування, впровадження сучасних інноваційних продуктів та каналів продажу, посилення контролю за використанням ресурсів.

Важливим питанням для АБ “Укргазбанк” є скорочення адміністративних (операційних) витрат. Банк успішно виконує план таких витрат (табл. 5).

На відміну від “Укргазбанку”, інші націоналізовані банки є тягарем для держави і платників податків, тому їх бажано продати.

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ТА ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Т а б л и ц я 4

Динаміка чистого процентного доходу АБ “Укргазбанк”, млн грн

Показники	2011		2012		2013	
	План	Факт	План	Факт	План	Факт
Процентний дохід	1 826,2	1 866,5	2 087,6	2 165,8	2 344,9	2 357,3
Процентні витрати	-993,9	-1 039,7	-1 252,5	-1 361,4	-1339,4	-1 384,0
Чистий процентний дохід	832,3	826,8	835,1	804,4	1005,5	973,3
Вартість зобов'язань, %	-	8,95	-	9,19	-	8,98

Складено за даними фінансової звітності “Укргазбанку”.

Проте ринкова ситуація в Україні надалі не є сприятливою для продажу акцій державних банків. Як показують приклади оцінок при продажу комерційних банків у 2013 р., Правекс-Банк оцінювався в суму 120–200 млн дол. США, Астра Банк – 82 млн, Брокбізнесбанк – 73–146 млн, Platinum Bank – 52 млн дол. США, тому повернути витрачені державою на капіталізацію банків кошти досить складно.

Водночас, як показує міжнародний досвід, навіть за цих умов можливо віднайти ефективні механізми державного регулювання. Наприклад, представник Королівства Нідерланди М. Хедра, заступник директора департаменту фінансової стабільності фінансових ринків міністерства фінансів, повідомив на тренінгу “Антикризове управління у сфері державних фінансів”, проведеному 19–20 вересня 2013 р. в Міністерстві фінансів України, як у країні використовувалося одноразове оподаткування банків для компенсації бюджетних втрат при їх продажу за суму, меншу за обсяг коштів, виділених з бюджету. Міністерством фінансів Нідерландів 1 лютого 2013 р. вилучено цінні папери та частину капіталу SNS REAAL і SNS банку для підтримання стабільності фінансової системи. З'ясувалося, що ринкова кон'юнктура не дає можливості державі повернути витрачені кошти. Тому для розподілу тягаря бюджетних витрат із банківського сектору (всіх інших банків) було отримано 1 млрд євро шляхом одноразового оподаткування їхнього прибутку з встановленням ставки, пропорційної обсягу депозитів банків. Об-

Т а б л и ц я 5

**Порівняння факту і плану операційних витрат
АБ “Укргазбанк” за 2013 р., млн грн**

Стаття витрат	План	Факт	Виконання	
			грн	%
Витрати на утримання персоналу	469,2	461,7	-7,5	98
Витрати на утримання ОЗ та НМА	110,0	90,0	-19,7	82
Господарські витрати	48,0	39,0	-9,0	81
Телекомунікаційні витрати	39,0	35,0	-4,0	90
Супутні витрати	30,0	18,0	-12,5	59
Інші непередбачені витрати	0,3	0,0	-0,3	0
Всього за статтями	696,4	643,4	-53,0	92

Складено за даними фінансової звітності “Укргазбанку”.

ґрунтуванням цього є таке: держава підтримала стабільність фінансової системи, чим скористалися всі банки, адже у період кризи не було паніки з відпливом депозитів, банки могли провадити діяльність із кредитування й інвестування та отримувати прибуток.

На сьогодні знову набуває популярності думка про актуальність у 2014 р. порятунку банківських установ шляхом рекапіталізації з використанням ОВДП. Однак таку практику можна вважати втручанням у ринковий процес та запобіганням природному добору на фінансовому ринку. Саме ринкові механізми мають захищати економіку від слабких і недієздатних установ, тому в довгостроковій перспективі порятунок банків державою не сприяє зміцненню банківської системи. Для ефективної рекапіталізації необхідно встановити певні критерії надання державної допомоги. До таких банків можуть належати тільки установи, які системно впливають на банківську систему “too big to fail”, а їхнє банкрутство призведе до катастрофічних наслідків у межах усієї країни.

Якщо використовувати цей підхід, можна стверджувати, що АТ “Ощадбанк”, АТ “Укрексімбанк” та АБ “Укргазбанк” необхідно рятувати, а АТ “Родовід Банк” та ПАТ “АКБ “Київ” не є системними. Отже, у 2009 р. було витрачено більше ніж 10 млрд грн на порятунок банків, банкрутство яких не мало би суттєвих наслідків, а в довгостроковій перспективі могло б зміцнити банківську систему.

Для оцінювання можливої потреби в докапіталізації державних банківських установ слід урахувати такі фактори:

- загальний стан економіки, фаза економічного циклу. Як індикатор можна розглядати прогнози міжнародних агенцій щодо темпу приросту ВВП;
- політичний фактор: рівень стабільності економіки, міжнародні угоди. На сьогодні індикативними є стан газових угод із РФ, ситуація на сході України, перемовини з ЄС щодо реверсу газу та асоціації;
- стан банківської системи (показники фінансової стійкості банків, рівень ліквідності, стан валютного ринку);
- рівень очікувань населення. Недовіра до фінансових установ, сформована в суспільстві, легко призводить до спалаху панічних настроїв і може зашкодити фінансовій системі у найнезручніший момент.

Таким чином, низька ефективність використання коштів, які надаються державою для банківських установ з метою збільшення капіталу, свідчить про необхідність скорочення подібних операцій. Рекапіталізовані банківські установи витратили значну частку коштів на виконання поточних зобов'язань перед клієнтами, при цьому державні вкладення у збільшення капіталу не забезпечили реального приросту вартості їхніх активів.

Список використаних джерел

1. Фінансова система національної економіки: проблеми розвитку та управління змінами: у 3 т. / за ред. Т. І. Єфименко; ДННУ “Акад. фін. управління”. – К.: ДННУ “Акад. фін. управління”, 2012.

2. Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції : кол. моногр. : у 2 т. / за ред. О. В. Шлапака, Т. І. Єфименко ; ДННУ "Акад. фін. управління". – К. : ДННУ "Акад. фін. управління", 2014.
3. *Єфименко Т. І.* Формування фіскального простору економічних реформ / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 3–23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fu_2011_4_2.pdf.
4. *Єфименко Т. І.* Антикризове податкове регулювання фінансового сектору / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2011. – № 11. – С. 3–21 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fu_2011_11_2.pdf.
5. *Єфименко Т. І.* Фіскальний простір антикризового регулювання / Т. І. Єфименко. – ДННУ "Акад. фін. управління", 2012. – 332 с.
6. *Богдан Т. П.* Макропруденційне регулювання та контроль руху капіталу в системі антикризового управління / Т. П. Богдан, І. В. Богдан // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 14–32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fu_2011_7_3.pdf.
7. *Шлапак О. В.* Державні фінанси України в сучасних умовах: проблеми стабілізації та антикризового управління / О. В. Шлапак // Фінанси України. – 2014. – № 4. – С. 7–31. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fu_2014_4_3.pdf.
8. Фінанси інституційних секторів економіки України / за ред. М. М. Єрмошенка, Т. І. Єфименко ; ДННУ "Акад. фін. управління". – К. : ДННУ "Акад. фін. управління", 2014.
9. *Гасанов С. С.* Діяльність банків за участю держави в капіталі у 2014 році / С. С. Гасанов, О. О. Любіч, Г. П. Бортніков. – К. : ДННУ "Акад. фін. управління", 2014. – 49 с.
10. *Любіч О. О.* Методологічні проблеми фінансового управління в банківському секторі України: уроки кризи / О. О. Любіч, І. В. Волошин // Фінанси України. – 2014. – № 2. – С. 94–114 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fu_2014_2_10.pdf.
11. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.
12. *Стогов О. В.* Оцінка ризиків банківських установ / О. В. Стогов // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Сер.: "Економічні науки". – 2013. – № 4. – С. 159–168.
13. Рейтинг проблемності кредитних портфельів – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/business/1379442-rejting-problemnosti-kreditnih-portfeliv-2014#>.
14. Фінансова звітність банку "Київ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.kiev.ua/about/fnansova-zvtnst>.
15. Фінансова звітність Родовід Банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rodovidbank.com/ukr/quartreports.php>.
16. Фінансова звітність Укргазбанку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrgasbank.com/ukr/about/financial_parameters/quarterly_reporting.
17. Фінансова звітність Укрексімбанку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eximb.com/ukr/about/report/2014>.
18. Фінансова звітність Ощадбанку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oshadnybank.com/ua/about/reporting>.
19. Фінансова звітність УБРР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ubrr.com.ua/node/89>.

*Стаття надійшла до редакції
26 листопада 2014 року*